

6 ZÁKLADNÍ DRUHY A VÝZNAM SCÉNÁŘE VIDEO A FILMU

Bodový scénář. Představuje systém uspořádání (posloupnost) jednotlivých „obrazů“ (sekvencí) v rámci audiovizuálního pořadu. Tyto jsou popsány velmi jednoduchým orientačním názvem vystihujícím jen základní myšlenku obrazu. Popisuje tak zejména dramatickou stavbu pořadu.

Chronologický systém vyprávění může být například následující:

Obraz 1. - Období předtelevizní.

Obraz 2. - Televize jako nástroj zábavy a poučení.

Obraz 3. - Vývoj televize.

Obraz 4. - Různé druhy televize.

Obraz 5. - Televize dnes.

Obraz 6. - Budoucnost televize.

Stejným myšlenkovým celkům můžeme ovšem dát zcela jiný (nechronologický) systém:

Obraz 1. (5.)¹⁾ - Televize dnes.

Obraz 2. (4.) - Různé druhy televize.

Obraz 3. (2.) - Televize jako nástroj zábavy a poučení.

Obraz 4. (1.) - Období předtelevizní.

Obraz 5. (3.) - Vývoj televize.

Obraz 6. (6.) - Budoucnost televize.

Druhá varianta bodového scénáře a dramatické stavby bývá složitější než chronologie. S jiným umístěním jednotlivých obrazů souvisí jejich různá délka včetně jejich obsahové náplně. Obraz „Televize dnes“ je jednou na pátém místě a může být relativně „stručný“, protože se dá předpokládat, že divák už toho z předchozích obrazů ví o televizi dost a jednou na prvním místě, kdy se teprve s předmětem natáčení z velké míry seznamuje. ***Z bodového scénáře jsou nejzřetelněji vidět základní vztahy mezi obrazy a dramatická stavba pořadu.***

Literární scénář. Literární scénář je už poměrně věrným „předobrazem“ budoucího pořadu. Základem bývá zpravidla literární předloha např. knižní vydání příběhu nebo učebnice. Jednotlivé obrazy bodového scénáře jsou rozepsány daleko více podrobněji a jsou naznačeny možné realizační prostředky, u hraných žánrů jsou zpravidla popsány také dialogy ve formě přímé řeči apod. Celkově je dobré koncipovat tento druh scénáře tak, aby v něm bylo raději více informací než méně, protože bývá předlohou podrobného technického scénáře. Formálně se opět většinou člení na obrazy, které jsou uspořádány v určitém systému vyprávění. Např.:

Obraz 1. - Televize dnes.

Montáž dokumentárních záběrů z nejrůznějších prostředí. Rodina sledující napjatě televizi. Záběr velkoobchodu s televizemi. Moderní montážní linka na výrobu

---

¹⁾ V závorce je pořadí předchozího chronologického uspořádání bodového scénáře.

televizí. Průmyslový robot zasouvá do vyráběné televize elektronické desky. Ukázka moderní širokoúhlé televize. Všechno ve VD až PD.

Obraz 2. - Různé druhy televize.

Pomalé prolínačky aranžovaných fotografií a technických schémat první televize, černobílá a barevná televize na bázi elektronkových lamp, širokoúhlá televize s obrazovkou v poměru 16:9, schéma HDTV systému. Fotografie jsou řazeny na základě vývojové podobnosti televizí, bez ohledu na jejich stáří a původ.

Obraz 3. – Televize jako nástroj zábavy a poučení.

Tento obraz bude realizován pomocí ukázek ze zábavných a dokumentárních pořadů a rozhovory s lidmi na téma co pro ně televize znamená.

Uvedený scénář jen naznačuje smysl literárního scénáře a v praxi je popis obrazů samozřejmě podrobnější. Chybět nesmí informace o komentáři, dialogu, případně i hudbě. **Z popisu obrazů musí být zřejmé, jaké myšlenky chceme sdělit a jak je chceme sdělit.** Literární scénář slouží i jako základní informace pro budoucí spolupracovníky - režiséra (pokud jím není autor scénáře), kameramana, zvukaře, střihače, výtvarníka, fotografa apod.

Literární scénář je nutné tvořit tak, jako byste někomu vyprávěli audiovizuální pořad, který chystáte: o čem bude, jak bude vypadat, kde jej budete točit, jaké postavy v něm budou hrát, jak chcete řešit zvukovou složku, co bude trikové, co barevné a co černobílé apod. **Jeho význam spočívá především v rozvoji nápadů a myšlenek, které se mohou ještě měnit a vyvíjet, zlepšovat popř. i zavrňovat. Co však v literárním scénáři už musí být přesně popsáno, je vlastní příběh.** Obrazy jsou zde logikou vyprávění navzájem tak spoutány, že jakýmkoliv zásahem by se dramatická stavba příběhu zásadně změnila nebo by vznikl dokonce jiný příběh.

Technický scénář. Technický scénář *řeší vztahy a vazby mezi záběry a realizační prostředky jsou v něm popsány velmi podrobně.* Technický scénář se zpravidla dělí na pravou a levou stranu. Napravo je popis zvukové, nalevo obrazové složky. Tento typ scénáře např. v hraných pořadech bývá velmi podrobný (Skála, 1991, str. 227):

58. Nádvoří Karlštejna - reál, večer, synchron

25 sekund

Kamera v mírném nadhledu. Celek nádvoří. Panuje tu čilý ruch a je osvětleno pochodněmi. Hradní stráž právě střídá, čeládka pobíhá za svou prací. Najednou se sem tryskem vřít princ na koni. Prudce zastaví, seskočí a hodí otěže čeledínovi. Kamera najíždí na dvojpolodetail prince a čeledína v rozhovoru. Princ odchází z obrazu a čeledín překvapeně kouká.	Ruchy: Dění na nádvoří, rachot kopyt. Princ: Kde je král? Čeledín: Už spí milosti. Vždyť víte, že chodí brzo na lože! Princ (posměšně): Má přece kralovat a ne se válet v posteli. Hudba: Při odchodu prince zazní mírná parodie na královské fanfáry, která přezní do dalšího záběru.
--	---

Z technického hlediska tak scénář signalizuje:

- číslo záběru,
- místo natáčení,
- denní dobu (je večer – nutná osvětlovací technika a osvětlovači),
- zvukovou podobu záběru (ruchy a dialog - bude třeba zvukaře)
- délku záběru,
- potřebu transfokátoru na nájezd (pro kameramana),
- hereckou akci a obsazení: princ, kůň, čeledín a kompars.

V praxi a při natáčení jednotlivých žánrů je význam scénáře různý. Téměř od počátku kinematografie se vedou spory o to, zda se tvůrci mají řídit přesně pouze „scénářem“, nebo se mohou nechat při natáčení volně inspirovat momentálními nápady. Vše však záleží na vlastním tvůrci, režisérovi a na druhu pořadu. Např. v dokumentární tvorbě se často natáčí pouze podle literárního nebo dokonce jen bodového scénáře. Na vlastní tvůrčí kolektiv jsou pak kladeny větší nároky. Na hrané a animované pořady většinou pevné scénáře být musí a existují, neboť je jimi řízeno zpravidla velké množství spolupracovníků, herců, komparsu a náročných přípravných prací. Určitá improvizace však zpravidla probíhá při vlastním řešení záběru, který je možno na místě rozdělit do několika kratších záběrů, popř. změnit do únosné míry dialog, omezit pohyb herce apod. Tyto úpravy prozrazují tvůrčí invenci režiséra, která se projevuje právě ve skutečných podmínkách natáčení.

Technický scénář programu „TABULKA“

Úvodní titulky

Hudba: V rámci úvodních titulků bude dominujícím zvukem orchestrální skladba, bez jakéhokoliv zpěvu.

1. obraz - čas 4 s.

Obraz: Symetrický nápis - černý na žlutém pozadí:

Oddělení audiovizuální techniky

KVD PF ZČU

uvádí

2. obraz - čas 4 s.

Obraz: Symetrický nápis - černý na žlutém pozadí:

experimentální

výukový videoprogram

3. obraz - čas 7 s.

Obraz: Symetrický nápis - černý na žlutém pozadí:

TABULKA

(program typu A)

Obrazová interpunkce: Zatmíváčka (do černé) - roztmíváčka - čas 3 s

I. Úvodní motivační sekvence - čas 30 s.¹⁾

1. obraz - čas 9 s.

Obraz: PC - Osoba sedící v kanceláři s počítačem, pohlížející a promlouvající do kamery za účelem vedení fiktivního dialogu s divákem.

Fiktivní dialog: „Vážení diváci! Jestlipak víte jak lze v několika minutách pomocí počítače sestavit jednoduchou tabulku?“ (malá pauza moderátorky s přímým „tázavým“ pohledem do kamery)

2. obraz - čas 18 s.

Obraz: PD (pomalý nájezd): Osoba - moderátorka sedící v kanceláři, pohlížející a promlouvající do kamery a přesvědčivě pokyvující hlavou.

Fiktivní dialog: „Že ne, to nevadí. Tabulkový procesor „Excel“ to dokáže!“ (intonační důraz) „Jeho verze 5.0, se kterou Vás chceme seznámit, patří mezi nejlepší uživatelské programy tohoto druhu. (významné pokývání hlavou, malá

¹⁾ Zvuková a obrazová složka je v této sekvenci popsána jednoduše v rádcích bez zřetele k „pravé“ a „levé“ straně scénáře.

pauza k nadechnutí) *Stačí když budete pozorně sledovat náš pořad.* “

Obrazová interpunkce: Zatmívačka (do černé) - roztmívačka - čas 3 s

II. Expoziční sekvence - čas 4 min. 7 s.

Hudba: V rámci celé sekvence orchestrální skladba ve funkci „nerušícího“ hudebního pozadí.

1. obraz - čas 20 s.

Obraz: Detailní záběr na menu programu „Excel“ včetně ikonického nástrojového a formátovacího pruhu; zřetelný pomalý pohyb ukazatele myši z horní ikonické části obrazovky (z panelů nástrojů) do žlutou barvou zvýrazněného prostoru sešitu (na mřížku) s patrnou změnou tvaru ukazatele myši ze šipky na bílý kříž.

Komentář: *„Základním pracovním prostorem programu „Excel“ je tzv. prostor sešitu s mřížkou, která pro údaje budoucí tabulky vymezuje jednotlivé buňky ve tvaru malých obdélníků. (pohyb ukazatele myši do prostoru sešitu) „Přesunem ukazatele myši původně ve tvaru šipky do tohoto prostoru dochází k jeho změně na bílý kříž.“*

2. obraz - čas 15 s.

Obraz: Detail levé horní části prostoru sešitu, modré zvýraznění buňky B2. Vložené dvě šipky (jedna ve svislém a druhá ve vodorovném směru) směřují od buňky k popisu prostoru sešitu.

Komentář: *„Jednotlivé buňky jsou z orientačních důvodů označeny adresným způsobem. Ve vodorovném směru písmeny, svisle pak číslicemi. Zde například vidíte zvýrazněnou buňku s adresou B2.“*

Konec ukázky technického scénáře.

